

Rypene trues av jegere som lar innvollene ligge igjen

Store mengder slakteavfall blir liggende igjen etter elgjakta. Innmaten er et livsviktig matfat for reven og dermed en fare for rypebestanden.

Publisert 03.10.2013, kl. 09:34

– **Å ta med seg slakteavfallet er et enkelt tiltak for å begrense utbredelsen av en av rypas verste fiender, rødreven, sier Jo Inge Breisjøberget, fagsjef for jakt og fiske i [Statskog](#).**

I jaktseasonen 2012 ble det liggende mer enn 4000 tonn slakteavfall tilbake etter elg-, hjort-, villrein og rådyrjakt. Beregningen går fram av «Rypeforvaltning», bokversjonen av Norges hittil største studie av hva som er den beste rypeforvaltningen for fremtiden. Breisjøberget er rypeforsker og medforfatter.

Fagsjef for jakt og fiske Jo Inge Breisjøberget.

Foto: Øystein Nygård / NRK

– Rypebestanden er sterkt redusert de siste årene, og vi vet at det i hovedsak er antall rovdyr som avgjør bestanden. Undersøkelser ved Høgskolen i Nord-Trøndelag antyder at store deler av slakteavfallet tas av rødrev og mår, sier Breisjøberget til nyhetsbyrået Newswire.

Slakteavfallet bidrar til at åtselere overlever vinteren og går løs på skogsfuglegg den påfølgende våren. Sist jaktår ble det skutt bare 120 000 ryper. For ti år siden var antallet 415 000.

Bør graves ned

Mattilsynet kan ikke pålegge jegere å ta med seg slakteavfall fra friske dyr, men støtter oppfordringen fra Statskog.

– Vi ber jegere bruke huet, selv om det ikke er forbudt å la tarmer, magesekk, nyrer og annet ligge igjen i skogen, sier veterinær Harald Øverby i Mattilsynet.

Avfallet kan leveres til destruksjon i anlegg eller graves ned.

– **Det hjelper ikke å ta det med hjem hvis det blir liggende bak låven og lukte. Det beste er å grave det ned i en grus- eller morenebakke, godt unna bebyggelse og drikkevannkilder. Hvis avfallet graves ned under vannspeilet, for eksempel i en myr, kan det forurense grunnvannet, sier Øverby.**

Ved mistanke om sykdom hos dyr vil Mattilsynet ha beskjed. Dyresykdommer tas på stort alvor.

– **Jegere kan være de første til å oppdage noe unormalt i faunaen, som at en elg oppfører seg rart, sier Øverby.**

Mange kilo

En stor elg kan veie minst 300 kilo. Mage, tarmer og andre innvoller kan utgjøre rundt 100 av dem. Når dyret er skutt, haster det med å få ut innmaten for at ikke gasser fra magesekken skal sive ut og ødelegge kjøttet.

– **Før spiste folk alt, i dag er det lettvis å la mye ligge igjen. Det er egentlig synd. Hjertet er en delikatesse som kan røykes, kokes og stekes. Lever fra unge dyr kan bli leverpostei, nyrer kan bli god innmatpølse. Nyrer fra eldre dyr skal man imidlertid være forsiktig med på grunn av mulige tungmetaller, sier Jo Inge Breisjøberget i Statskog.**

Innvoller regnes som prima hundemat. Vomskinnen på elgen er svært næringsrikt og ettertraktet som hundefôr, særlig i hundeløpsmiljøet.

Foreløpig nøyer Statskog seg med en oppfordring, men neste år kan det kan gå mot et forbud mot å etterlate slakteavfall på statsgrunn.

– **At slaktavfall blir liggende igjen, handler nok mest om vane og tankeløshet. Det meste av jakta foregår der det ikke er langt til vei, og dyrene hentes ut med traktor eller ATV. Dessuten er mange jegere vant til å levere større mengder innmat hvis dyret skal til foredling eller slakteri. Veterinærer skal ha prøver av nyrer, lever, milt, hjerte og lunger for å sjekke for sykdom, sier Breisjøberget.**

Rypeprosjektet pågikk i perioden 2006-2011. Prosjektet ble initiert av Statskog og Norskog og ble gjennomført av Norsk institutt for naturforskning, Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Nord-Trøndelag.